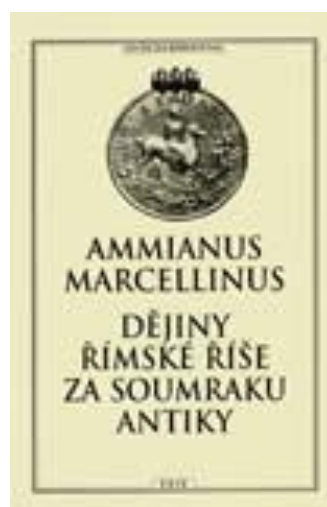
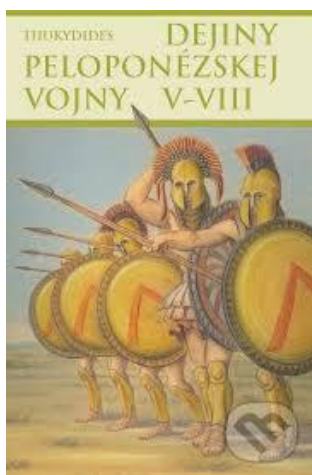
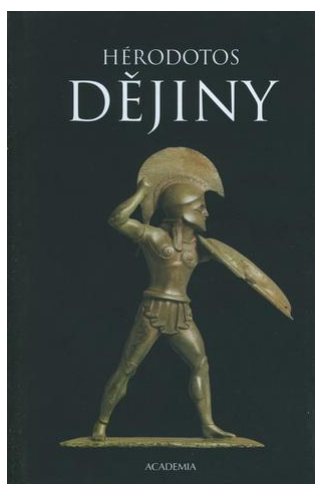

DEJEPIS - HISTÓRIA, HISTORIOGRAFIA

1. spoločenská veda, ktorá sa zaoberá sa skúmaním, poznávaním, interpretáciou a hodnotením dejín, historických procesov na základe historických prameňov, vedeckými metódami
2. proces vývoja ľudskej spoločnosti od začiatku existencie človeka a ľudskej spoločnosti až po súčasnosť
3. vyučovací predmet, ktorý sa zaoberá dejinami

Historiografia je všeobecný popis dejín, *dejepisectvo*. Na začiatku existovali len nevedecké, umeleckým štýlom písané dejepisné diela.

ZAKLADATELIA HISTÓRIE

Hérodotos z Halikarnassu (asi 484 p. n. l. – asi mezi lety 430 a 420 p. n. l.) – staroveké Grécko – zakladateľ dejepisu. Herodotove Dejiny sú prvým zachovaným dielom gréckej historiografie. Opísal v ich základný konflikt medzi Perzskou ríšou a Gréckom – grécko-perzské vojny.

Thukydidés – (460 p.n.l. - 396 p.n.l.) - staroveké Grécko, napísal *Dejiny Peloponézskej vojny* popisujúce boj medzi Athénami a Spartou

Livius, Tacitus, Cicero – rímski historici

ÚLOHA HISTÓRIE (VEDY)

- popisovať historické fakty, udalosti, deje, hospodárske, politické a sociálne pomery, skúmať dejiny vedy, techniky, kultúry, umenia, oboznamovať s históriou ľudstva, s národnými a svetovými dejín

VÝZNAM HISTÓRIE

- poučiť sa z chýb z minulosti, načrtnúť budúcnosť

ČLENENIE DEJÍN

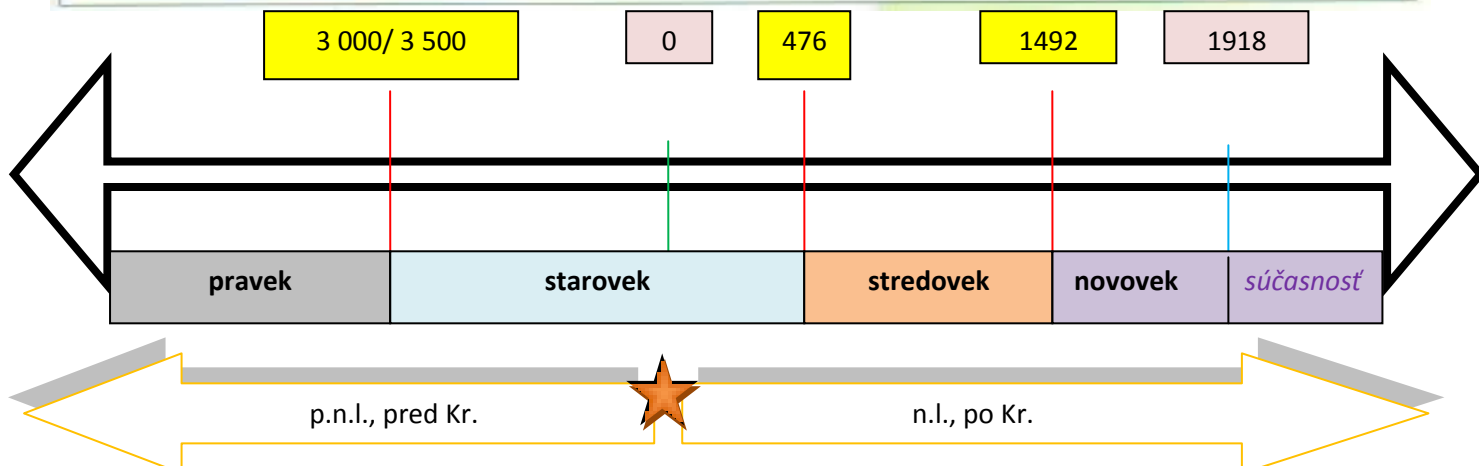
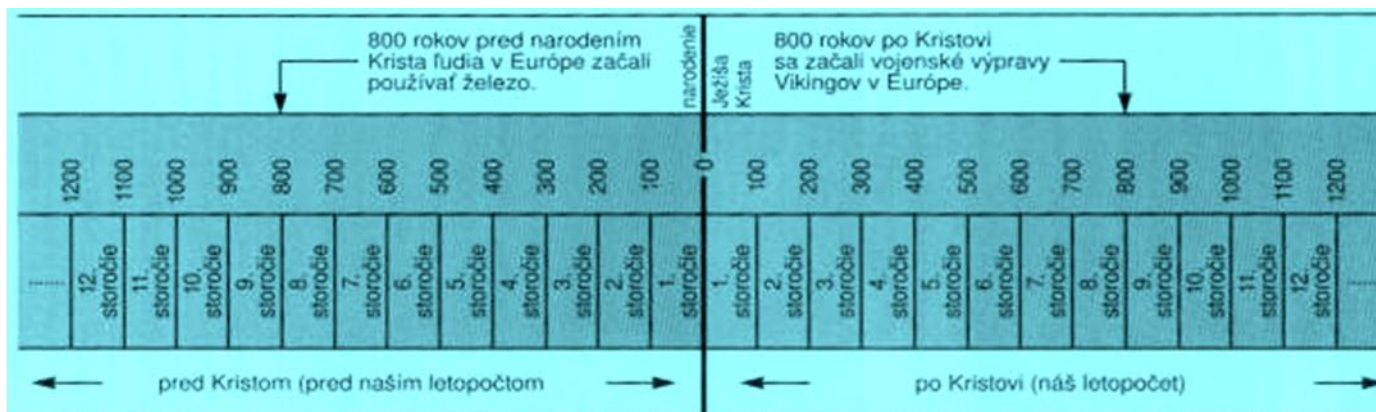
PRIESTOROVÉ ČLENENIE DEJÍN

Všeobecné (univerzálne) dejiny – študujú všeobecné zákonitosti vývoja ľudstva ako celku, sledujú, ako jednotlivé krajiny, štáty a národy vzájomne na seba pôsobia

Regionálne dejiny – všímajú si určité územie a národy na ňom žijúce, resp. sú to dejiny aj menších celkov ako sú štáty (obce, mestá, okresy, župy a pod.)

VECNE ČLENENIE DEJÍN – skúmajú vývoj jednotlivých stránok života spoločnosti; patria sem napr. dejiny školstva, vedy a techniky, umenia, hospodárstva a pod.

ČASOVÉ ČLENENIE (CHRONOLOGICKÉ)- PERIODIZÁCIA DEJÍN – dejiny sa delia na určité časové obdobia – periódy, oddelené od seba historickými medzníkmi.

Historický medzník je určitá významná udalosť, ktorá znamenala prudký zvrät a poznačila budúcnosť (napr. objavenie Ameriky v roku 1492.)

Ľudská spoločnosť a civilizácia sa vyvíjala nerovnomerne, napr., obyvatelia v Európe v dobe vyspelých civilizácií na Blízkom Východe žili ešte v praveku.

HISTORICKÁ PRAVDA

Výklad historických faktov môže byť protichodný. Používateľ a historického prameňa môžu zviest' falzifikáty, ktoré napodobňujú pravé pramene, zámerne uvádzajú nepravdivé údaje. Deformácie môžu vzniknúť aj tým, že historik si vyberie z množstva prameňov jeden a ten uprednostní podľa svojho subjektívneho presvedčenia, podlieha politickému tlaku a pod. .

HISTORICKÉ PRAMENE

Historické pramene sú všetky svedectvá a pozostatky, ktoré vypovedajú o minulosti. Správnym pochopením a interpretovaním historických prameňov sa zaoberajú *pomocné historické vedy*.

✚ PÍŠOMNÉ PRAMENE

- **úradné** - (úradné listiny, úradné dokumenty...)
- **súkromné** - (osobná korešpondencia, denníky, poznámky a zápisy dôverného charakteru)
- **rozprávacie** (letopisy-anály, čiže chronologicky radené zápisy o významných udalostiach; kroniky, cirkevné legendy...)
- **periodická tlač** - (noviny, časopisy...)
- **dobová beletria - krásna literatúra** - romány, divadelné hry, texty piesní a pod.

✚ **HMOTNÉ PRAMENE** – priame telesné pozostatky (kostrové zvyšky), stavby, nástroje a pod.

✚ **OBRAZOVÉ PRAMENE** – mapy, plány, grafika

✚ **TRADIČNÉ, ÚSTNE DOCHOVANÉ PRAMENE** – povesti, historické piesne a ostatné prejavy ľudovej slovesnosti

✚ **AUDIOVIZUÁLNE PRAMENE** – zvukové záznamy, filmy, fotografie, výstupy z počítačov

POMOCNÉ HISTORICKÉ VEDY

- sú špeciálne vedné disciplíny, ktoré pomáhajú pri výskume jednotlivých historických prameňov:

Archeológia - zaoberá sa ľudským svetom minulosti na základe archeologických prameňov (hnutelných prameňov, ako sú nástroje, zbrane, keramika, ozdoby, kuchynský a výrobné odpad; nehnuteľných prameňov: pohrebné stavby (vrátane napr. hrobových jám), kultová architektúra, tzv. fortifikácia (najmä priekopy a valy), stredoveké hrady a rôzne zložené artefakty (dediny, mestá, výrobné areály). Skúma aj ekofakty (prírodné výtvyry (predmety) nachádzajúce sa v archeologickom kontexte, ktoré neboli nijako zmenené ľudským používaním, t.j. neartefktové predmety napr. peľ, plody, drevo, zvieracie a ľudské kosti, a pod..

Archivistika – jej úlohou je sústreďovanie, evidovanie, spracovanie, ochranu a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Diplomatika – zaoberá sa spracovaním starých listín a dokumentov ako historického materiálu

Epigrafika - skúma nápisy v kameni, na kove, hline, dreve, stenách atď.

Genealógia alebo rodopis - skúma vývoj rodov a vzťah medzi rodovo príbuznými jedincami.

Heraldika (lat. heraldus - herold) - skúma erby, ich vývoj, používanie a umenie ich vyhotovovať, ako aj právo používať ich.

Historická metrológia – jej predmetom sú dejiny merania, historické miery, váhy.

Chronológia - skúma spôsoby merania času v dejinách a prepočítava staré datovacie systémy na dnešné

Numizmatika – skúma mince a papierové platidlá a príbuzné pamiatky, ktoré majú s numizmatikou súvislosť.

Paleografia - zaoberá sa skúmaním starého písma a jeho vývojom, formami písma, materiálom na písanie, zvyklosťami pri písaní a formami kníh

Sfragistika - skúma pečatné prstene a pečate, ich vznik, vývoj, vyhotovovanie a používanie.

Vexilológia – zaoberá sa výskumom vlajok, práporov, štandard a iných podobných symbolov

Historici využívajú aj poznatky a používajú metódy aj ďalších vied: jazykoveda, zemepis, sociológia, politológia, štatistika demografia, etnografia atď.

HISTORICKÉ MAPY

Historická mapa je kartografické dielo, ktorého tvorcovia sa snažili späťne zrekonštruovať stav územia v určitom historickom období. Historickú, resp. historiografickú či dejepisnú mapu treba odlišiť od mapy, na ktorej údaje už zastarali, a ktorá sa tiež označuje niekedy ako historická, ale historici ju nazývajú **stará mapa**. Historická mapa nachádza uplatnenie hlavne v historiografii, historickej geografii a pod. .

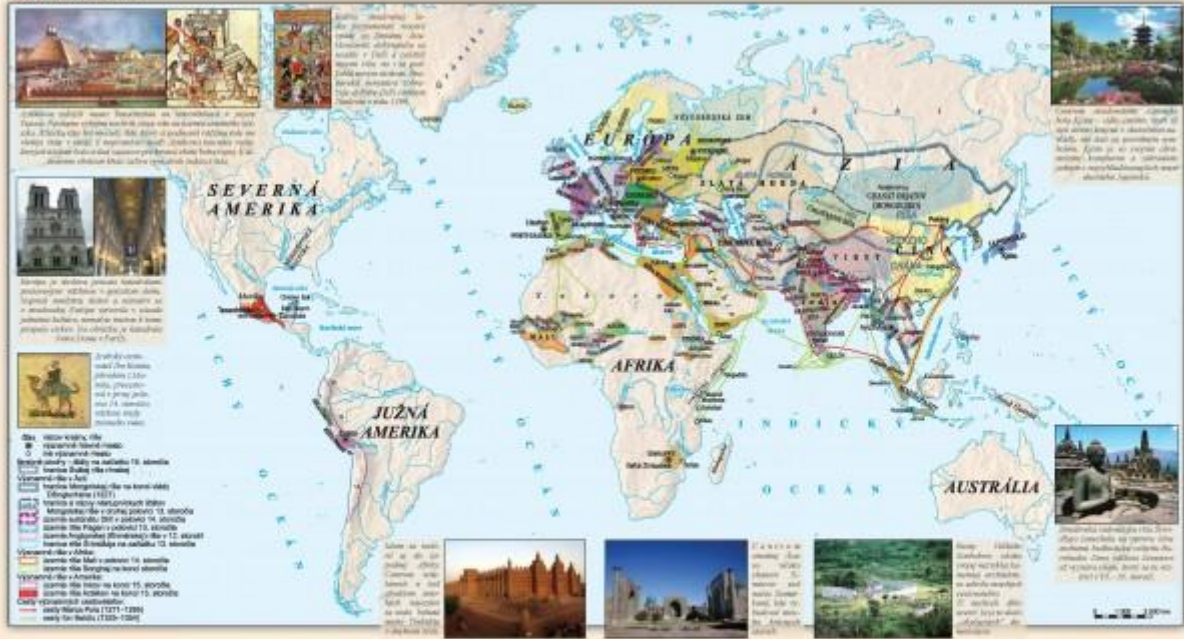
Staré mapy:

Historické mapy:

33 Svet v stredoveku

SEVERNÁ AMERIKA
 V stredoveku bolo Severná Amerika neznáma. Prvá európska expedícia do Severnej Ameriky uskutočnil v roku 1492 Christopher Columbus. Následne objavil Amerigo Vesputi a John Cabot. V roku 1492 objavil Amerigo Vesputi Severnú Ameriku. Následne objavil Amerigo Vesputi a John Cabot. V roku 1492 objavil Amerigo Vesputi Severnú Ameriku. Následne objavil Amerigo Vesputi a John Cabot.

JUŽNÁ AMERIKA
 Južná Amerika bola objavená v roku 1492. Prvým európskym objaviteľom bol Amerigo Vesputi. Následne objavil Amerigo Vesputi a John Cabot. V roku 1492 objavil Amerigo Vesputi Severnú Ameriku. Následne objavil Amerigo Vesputi a John Cabot.

AFRIKA
 Afrika bola objavená v roku 1482. Prvým európskym objaviteľom bol Vasco da Gama. Následne objavil Vasco da Gama a Bartolomeu Dias. V roku 1482 objavil Vasco da Gama Severnú Ameriku. Následne objavil Vasco da Gama a Bartolomeu Dias.

EURÓPA
 Európa bola objavená v roku 1492. Prvým európskym objaviteľom bol Christopher Columbus. Následne objavil Christopher Columbus a John Cabot. V roku 1492 objavil Christopher Columbus Severnú Ameriku. Následne objavil Christopher Columbus a John Cabot.

ASIA
 Asia bola objavená v roku 1498. Prvým európskym objaviteľom bol Vasco da Gama. Následne objavil Vasco da Gama a Bartolomeu Dias. V roku 1498 objavil Vasco da Gama Severnú Ameriku. Následne objavil Vasco da Gama a Bartolomeu Dias.

AUSTRÁLIA
 Austrália bola objavená v roku 1605. Prvým európskym objaviteľom bol Willem Janszoon. Následne objavil Willem Janszoon a James Cook. V roku 1605 objavil Willem Janszoon Severnú Ameriku. Následne objavil Willem Janszoon a James Cook.